

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa K. P.
przeciwko R. M.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 7 lutego 2019 r.,
zażalenia powoda
na wyrok Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 1 sierpnia 2018 r., sygn. akt XIII Ga (...),

1) oddala zażalenie;

**2) pozostawia orzeczenie o kosztach postępowania
zażaleniowego w orzeczeniu kończącym sprawę.**

UZASADNIENIE

Roszczenie powoda o zapłatę przez pozwanego kwoty 24 500 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 26 maja 2016 r. zostało uwzględnione wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 15 września 2017 r. Sąd ten przyjął, że fakty dotyczące zlecenia powodowi dostarczenia i montażu aluminiowej fasady zewnętrznej do budynku stacji paliw nr 213 w miejscowości K., należącej do P. S.A., wypłacenia mu tytułem zaliczki kwoty 5 000 zł, zamontowania w dniu 18 stycznia 2016 r. fasady sprzecznie z

projektem (drzwi jednoskrzydłowe zamiast dwuskrzydłowych), złożenia przez pozwanego w dniu 25 stycznia 2016 r. reklamacji, która została uznana przez producenta – B. sp. z o.o. w Z. oraz wystawienia przez powoda w dniu 5 maja 2016 r. faktury na kwotę 29 500 zł były bezsporne. Odbiór budynku został dokonany przez inwestora w dniu 8 lutego 2016 r.; stwierdzono kilka wad, a w odniesieniu do fasady, usterkę samozamykacza. Zgłoszone przez pozwanego dowody z zeznań świadków i opinii biegłego Sąd Rejonowy oddalił jako zmierzające do przedłużenia postępowania zwłaszcza, że podnoszone okoliczności nie mogły mieć wpływu na zobowiązanie do zapłaty. Odebranie tego elementu budynku bez istotnych zastrzeżeń wskazuje na sanowanie błędu przez inwestora i było podstawą do żądania zapłaty.

Sąd Okręgowy w Ł. po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji pozwanego, zaskarżonym wyrokiem uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. Stwierdził, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy. Nie doszło do rozważenia i dokonania oceny prawnej żądania powoda, jak też wzięcia pod uwagę stanowiska zaprezentowanego przez pozwanego, a dokonane ustalenia faktyczne nie dawały podstaw do oceny żądania i zarzutów pozwanego dotyczących wad przedmiotu umowy stron. Ponadto Sąd pierwszej instancji nie dokonał oceny prawnej roszczenia powoda. Wskazał także na nieprawidłowości związane z oceną dowodów i dokonaniem ustaleń faktycznych, w zakresie okoliczności spornych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, na podstawie okoliczności bezspornych, poza jedynym dowodem w postaci protokołu końcowego odbioru robót od wykonawcy z dnia 8 lutego 2016 r. oraz wydanie orzeczenia na ich podstawie. Zaznaczył, że powód dołączył do pozwu protokół odbioru robót z dnia 23 marca 2016 r. dotyczący fasady i okien, co podważa prawidłowość ustaleń odnoszących się do odbioru tych elementów. Pozwany w odpowiedzi na pozew zakwestionował twierdzenie, że uniemożliwił usunięcie wad, zaprzeczył udziałowi w odbiorze robót w dniu 23 marca 2016 r., podał, że podpisy złożone na nim nie pochodzą od osób, które mogłyby reprezentować jego lub inwestora. Wniósł o przedstawienie oryginału tego dokumentu, który jednak nie został rozpoznany. Nieprawidłowe były decyzje dotyczące dowodu z zeznań świadków i opinii biegłego, a szereg dokumentów,

w ogóle nie było przedmiotem oceny Sądu pierwszej instancji, który błędnie rozumiał wyjaśnienie spornych okoliczności sprawy, doprowadzając do pominięcia wniosków dowodowych i argumentów pozwanego, a zatem możliwości wykazania jego racji. Brak oceny prawnej dochodzonych roszczeń uniemożliwił Sądowi Okręgowemu skontrolowanie zarzutu niezastosowania art. 560 w związku z art. 638 k.c. w sytuacji złożenia przez pozwanego oświadczenia o obniżeniu wynagrodzenia powoda, z uwagi na gorszą użyteczność dzieła.

Powód w zażaleniu zarzucił naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 386 § 4 k.p.c. przez błędne zastosowanie w sytuacji, gdy nie doszło do nierozpoznania istoty sprawy, a rozpoznanie jej nie wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Powołał się na nieuwzględnienie jego stanowiska wyrażonego w odpowiedzi na apelację, pominięcie zaakceptowania przez pozwanego projektu zakładającego montaż jednoskrzydłowych drzwi, niebranie udziału przez pozwanego i jego pełnomocnika w rozprawie przed Sądem Rejonowym, jak też nieuwzględnienie wszystkich dowodów i okoliczności, na które powoływał się w toku postępowania. Zaznaczył, że w jego ocenie, Sąd Okręgowy większą wagę przypisał stanowisku pozwanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie przewidziane w art. 394¹ §1¹ k.p.c. ma na celu skontrolowanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował i zastosował przesłanki objęte art. 386 § 2 i 4 k.p.c., tj. czy powołana przez sąd przyczyna uchylenia odpowiada podstawie ustawowej. Przedmiotem badania przy rozpoznawaniu zażalenia na uchylenie wyroku jest istnienie formalnych, procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji wyroku kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Tak określony zakres kontroli nie obejmuje oceny zasadności roszczeń ani merytorycznego badania stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również badania prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się ściśle do wskazanych w art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. podstaw uzasadniających uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji (por. np. postanowienia z dnia 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC 2013, Nr 3, poz. 41, z dnia

25 czerwca 2015 r., V CZ 6/16, z dnia 29 października 2015 r., I CZ 92/15 i z dnia 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/15, nie publ.).

Ugruntowane zostało stanowisko Sądu Najwyższego, że nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu zasadniczo bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienia z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 12 lutego 2002 r. I CKN 486/00, OSP 2003/3/36, z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13, nie publ; z dnia 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15, nie publ. i z dnia 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/16, nie publ.). Zachodzi ono także w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; w takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, Nr 5, poz. 68, z dnia 23 września 2016 r., II CZ 73/16, nie publ. i z dnia 24 stycznia 2017 r., V CZ 92/16, nie publ.). Rozpoznanie istoty sprawy wymaga zawsze prawidłowego zidentyfikowania jej przedmiotu, bez którego nie jest możliwe dokonanie oceny żądania pozwu w płaszczyźnie prawa materialnego (por. postanowienie SN z 18 marca 2015 r., I CZ 27/15, z dnia 19 stycznia 2018 r., I CZ 145/17, niepublikowane). Nie jest także możliwa ocena tego przedmiotu w sytuacji, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia uniemożliwia prześledzenie rozumowania sądu pierwszej instancji.

Natomiast konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości jako przesłanka uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji, ma miejsce w zasadzie wtedy, gdy merytoryczne rozpoznanie sporu przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia przez ten sąd całego postępowania dowodowego. Potrzeba uzupełnienia jedynie braków postępowania dowodowego w określonej kwestii lub przeprowadzenia dowodów, które sąd pierwszej instancji bezpodstawnie

pominał, nie wypełnia tej przyczyny, ponieważ sąd drugiej instancji, jako sąd merytoryczny, obowiązany jest na podstawie art. 382 k.p.c. uzupełnić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., II CZ 1/16, niepubl.). W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy prawidłowo stwierdził, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, poprzestając na faktach bezspornych i na protokole odbioru robót z dnia 8 lutego 2016 r. oraz nie dokonując ich oceny prawnej. Nie rozpoznał natomiast zarzutów pozwanego, a zgłoszone przez niego wnioski dowodowe pominął. W postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji nie doszło do dokonania właściwych ustaleń faktycznych istotnych w sprawie, oceny dowodów zgodnej z wymaganiami przewidzianymi w art. 233 k.p.c., a rozważania Sądu nie objęły całokształtu okoliczności związanych z łączącym strony stosunkiem prawnym. Sąd Rejonowy nie wziął pod uwagę, że rozstrzygnięcie istoty sprawy polega na rozpoznaniu zarówno twierdzeń i dowodów powoda, jak też zarzutów i dowodów podniesionych i zgłoszonych przez pozwanego, a rozważeniu powinny podlegać racje obu stron. Trafnie Sąd Okręgowy uznał, że nieprawidłowości Sądu Rejonowego dotyczą tak sfery postępowania dowodowego, jak i oceny merytorycznej roszczenia, ponieważ nie było możliwe właściwe zastosowanie prawa materialnego do wadliwie ustalonej podstawy faktycznej. Powód w zażaleniu powoływał się na złożone do akt dowody i wynikające z nich okoliczności, które jednak nie były podstawą orzeczenia Sądu pierwszej instancji. Zakres kognicji Sądu Okręgowego obejmował rozpoznanie sprawy na nowo (art. 378 § 1 k.p.c.), czego nie można jednak utożsamiać z obowiązkiem rozpoznawania sporu od początku, bo prowadziłoby to do zakończenia postępowania w ramach jednej instancji.

Niezależnie od oceny stanowiska kwestionującego uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji należało zwrócić uwagę na treść art. 324 § 1 k.p.c. mającego odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym na podstawie art. 391 § 1 k.p.c. Przyjęte zostało w orzecznictwie, że uzasadnienie wyroku (uzasadnienie powodów rozstrzygnięcia) powstaje już w czasie narady. Wygłoszenie uzasadnienia i sporządzenie go „od początku” na piśmie jest tylko powtórzeniem (utrwaleniem) uzasadnienia uzgodnionego wcześniej, a zatem przed wydaniem wyroku. Posiłkowanie się przez sędziego sprawozdawcę sporządzonymi notatkami

w ramach podawania ustnie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia nie stanowiło naruszenia zasad przewidzianych w art. 326 § 3 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji. Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego wynika z zasady wskazane w art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

aj